

Brunnsviken – ett historiskt landskap i världsklass av Christian Laine

Brunnsvikens historiska landskap är ett sceniskt mästerverk i världsklass, skapat av dramatikern, regissören och maktspelaren Gustav III och iscensatt av de båda landskaps scenograferna Fredrik Magnus Piper och Louis Jean Desprez. Den första akten börjar på den lilla lantgården Haga, där den unge fursten och hans arkitekt, Fredrik Magnus Piper, skapade en tillflyktsort från offentligheten och hovets ceremoniel, ett eremitage präglad av lantlivet ro och enkla nöjen. Samtidigt var det en medveten propagandabild av rikets förste medborgare och den upplyste filosofen på Sveriges tron. Här verkade en anspråkslös och insiktsfull monark för landets och folkets väl.

I andra akten vidgas den gustavianska parken till Brunnsvikens landskap och när ridån gått ned hade Tivoli återuppstått på Bergshamra gård, Ulriksdals Storäng bytt namn till Frescati och trakten kring Roslagsberget fått namn av det landskap vid Mons Albanus i Italien, där Ciceros Villa Tusculana en gång var belägen. Det lantliga landskapets lugn och behag norr om Stockholms tullar hade fått färg och betydelse som återklang av en romersk guldålder.

Den tredje akten börjar i Turkiska paviljongen. Nu gällde det ett blixtkrig mot Ryssland. Turkiet hade förklarat Ryssland krig och den svenske maktspelaren på Europascenen såg möjligheterna att äntligen få fullborda den klassiska fursterollen med ett framgångsrikt krig till sin egen och Sveriges ära. Och med sitt halvt vidskepliga sinne för det teatraliska valde han den turkiska paviljongen som plats för de hemliga krigskonseljerna.

Samtidigt som Gustav III:s krigsplaner mot Ryssland tog form och kriget bröt ut, övertog den geniale Louis Jean Desprez huvudrollen som arkitekt och landskapsscenograf på Haga. I dialog mellan Gustav III och Desprez och i takt med kungens sökande efter äran i samtid och eftervärld växte nu visionen fram av landskapet som äreminne över monarken och hans välgärningar för sitt land och sitt folk.

Ridån för tredje akten gick ned med skotten på Operan den 16 mars, just när musiken tystnat efter den trettonde kadensen.

I Sverige brukar Hagaparken omtalas som ett av de främsta och bäst bevarade exemplen på den engelska parken i Europa – i världsklass. Och varje diskussion om nybebyggelse vid Brunnsvikens stränder brukar utgå från frågan huruvida anläggningen är visuellt störande för upplevelsen av den engelska parkens värden. Och siktlinjer konstrueras över Brunnsvikens vatten för att bevisa än det ena än det andra; konstruktioner som är främmande för Fredrik Magnus Pipers sätt att med siktlinjer binda samman parkens byggnader och dekorativa blickpunkter.

Men graden av världsklass hos Brunnsvikens historiska landskap handlar inte i första hand om Hagaparken och dess siktlinjer i skilda vädersträck. Det handlar i stället om en fullständigt unik gestaltning av ett furstligt ideallandskap i det sena 1700-talet.

Det är också Gustav III:s mest glansfulla vision: att av landskapet kring Brunnsviken skapa ett monument för samtid och eftervärld till ära för den upplyste filosofen på Sveriges tron, konsternas beskyddare, nationens räddare, krigshjälte och fredsfurste.